

ΤΑ ΣΤΡΑΒΟΠΑΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ

ΕΛΙΣΑΙΟΥ ΓΙΑΝΙΔΗ

Ἡ γλῶσσα μας ἔχει αἱ ὀνόματα ἀκλιτα, ποὺ μένουν ἀναλλοίωτα στὸν πληθυντικὸ. Ἐνα τράμ, δύο τράμ, τὰ φίλμ, τὰ βόλτ, τὰ κιλοβάτ, τὰ καρνέ, τὰ ρεκὸρ κτλ. Ὑπάρχουν καὶ μερικὲς ξένες λέξεις ποὺ ἔχουν ἀφομοιωθεῖ καὶ κλίνονται: ἡ ρεκλάμα—τῆς ρεκλάμας, ὁ ἀρριβισμὸς κτλ. Ἐνόσω ὅμως τὸ τράμ μένει ἀλύγιστο, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ποῦμε τὰ τράμ καὶ ἐνόσω ὁ σωφὲρ δὲν ἔγινε σωφέρης, δὲν μπορούμε παρὰ νὰ γράφου-

με οἱ σωφὲρ. Ποιὸς θὰ εἶνε ὁ τρελὸς ποὺ θὰ τολμήσει νὰ γράψει τὰ τράμς καὶ οἱ σωφῆρες; Ὑπάρχει ἕνα-ἄγρυπνος φύλακας μέσα μας, ποὺ λέγεται γλωσσικὸ αἶσθημα, καὶ ποὺ μᾶς δίνει μιὰ γροθιά τῆ στιγμῆ ποὺ θ' ἀκούσουμε ἢ θὰ διαβάσουμε τέτοια πράγματα. Καὶ τώρα ἔφτασα στὸ θέμα μου.

Αὐτὰ ὅλα τὰ ξέρατε βέβαια. Δὲν γνωρίζω ὅμως ἂν ἔχετε παρατηρήσει κάτι ἄλλο. Ὅτι εἶνε λίγος καιρὸς

πού μερικοί κύριοι, υπεράγαν ἀγ-
γλομαθείς, ὁ λόγος γιὰ δημοσιογρά-
φους, (καὶ τὸ δυστύχημα εἶνε πού ἡ
δημοσιογραφία κατὰ τὰ τρία τέταρ-
τα συντελεῖ στὴ διαμόρφωση τῆς
γλώσσας μας) καταγίνονται νὰ μᾶς
μάθουν νὰ κλίνουμε τίς ξένες λέξεις
σύμφωνα μὲ τὴν ἀγγλικὴ γραμματι-
κὴ, δηλαδὴ νὰ βάζουμε στὸν πλη-
θυντικὸ ἓνα *s* στὸ τέλος. Κι' ἔτσι
διαβάζουμε: *Τὰ τάνκς, τὰ κλόμπς,*
τὰ γκέρλς, τὰ δρέδνωτς, τὰ σράπ-
νελς, οἱ ρέπορτερς οἱ ντετέκτιβς.

Ὅτι αὐτὰ τὰ κατασκευάσματά γρο-
θοκοπιοῦνται, μὲ τὸ γλωσσικὸ μας
αἴσθημα, ἀπόδειξη εἶνε πού συχνὰ
διαβάζουμε καὶ ἓνα *τάνκς*. Θὰ πεῖ
πὼς ἐκεῖνος πού τὸ ἔγραψε τὸ πῆρξ
γιὰ ἐνικό, ἄρα δὲν μπαίνει στὸ γλωσ-
σικὸ του αἴσθημα ὁ σχηματισμὸς
τοῦ πληθυντικοῦ μὲ τὸ *s*. Ὅστε μπο-
ροῦμε νὰ ἐλπίζουμε πὼς, μὲ τὴ βοή-
θεια τοῦ Θεοῦ, θὰ ἔρθει ἡμέρα πού
θὰ διαβάσουμε καὶ: *Ἐνα γκέρλς, καὶ*
ἓνα δρέδνωτς καὶ ἓνας ντετέκτιβς...

Αὐτὴ ἡ ἀντιφυσικὴ κατάσταση πού
θὰ καταλήξει; Θὰ ποῦμε καὶ: *οἱ σω-*
φῆρς καὶ τὰ μοτέρς...;— Μὰ αὐτά,
κύριε, εἶνε γαλλικά, καὶ ἡ γαλλικὴ
γλώσσα βάζει στὸν πληθυντικὸ ἓνα
s ἀλλὰ δὲν τὸ προφέρει.— Ἄ, νὰ
λοιπόν! Βρήκαμε τὸ κλειδί γι' αὐτὴν
τὴ δουλιὰ; Θὰ παίρνουν *s* μόνο οἱ
λέξεις πού μᾶς ἔρχονται ἀπ' τὰ ἀγ-
γλικά. Εἶνε ἀνάγκη λοιπόν νὰ μά-
θουμε ὅλοι ἀγγλικά, γιὰ νὰ μποροῦ-
με νὰ τίς διακρίνουμε. Μὰ τότε γιατί
δὲ γράφουμε *τὰ τράμς, τὰ φίλμς, τὰ*
μπάρς, καὶ τόσα ἄλλα, πού εἶνε ἀγ-
γλικά; Ἄλλη ἀπορία: Τί θὰ γίνει
τὸ ρεκὸρ: Ἡ λέξη εἶνε ἀγγλικὴ, ἀλ-
λὰ ἐμεῖς τὴν πήραμε ἀπ' τὰ γαλλι-
κά, ὅπως δείχνει ἡ προφορά της. Ποι-
ὸν κανόνα θ' ἀκολουθήσει: Καὶ *τὸ*
σπόρ; Βρίσκεται στὴν ἴδια περίπτω-
ση. Καὶ τὸ *φιόρδ*; Αὐτὸ ἔρχεται ἀπ'
τὴ Νορβηγία, ὥστε γιὰ νὰ ἐφαρμό-
σουμε λογικὰ τὴν καινούρια γραμ-
ματικὴ πού μᾶς συστήνουν οἱ ἐφημε-
ρίδες, πρέπει νὰ μάθουμε καὶ σκαν-
διναβικά, γιὰ νὰ ξέρουμε πὼς κάνει
ἐκείνη ἡ γλώσσα τὸν πληθυντικὸ. Μὰ

καὶ τὴ γλώσσα τῶν Ἑσκιμῶων πρέ-
πει νὰ σπουδάσουμε. *Ἴγκλο* λένε τὴν
καλύβα τους, *κὰγιὰκ* τὴ βάρκα τους.
Πὼς κάνουν ἄραγε αὐτὲς οἱ λέξεις
στὸν πληθυντικὸ;

Μόνο στὰ τούρκικα δὲ θὰ παρουν-
σιαστεῖ αὐτὴ ἡ ἀπορία. Γιατί ὁ ἑλ-
ληνικὸς λαός, πού ἔζησε αἰῶνες μὲ
τοὺς Τούρκους, πρόφτασε καὶ τὰ κα-
νόνησε, δηλαδὴ τὰ ἔφερε στὴ δική
του γραμματικὴ: ὁ *Βεζύρης-τοῦ Βε-*
ζύρη, οἱ χανούμισσες, τὰ καλδιριμία...
Ἄλλωὺς οἱ κύριοι μὲ *τάνκς* καὶ μὲ τὰ
κλόμπς πολὺ πιθανὸ θὰ μᾶς γράφα-
σήμερα οἱ *χανουμλάρ, τὰ καλδιρι-*
μλέρ...

Ταξιδεύει τὸ γλωσσικὸ μας αἴσθη-
μα. Ἐφυγε ἀπ' τὴ φυσικὴ του βάση.
Καὶ αἰτία εἶνε ἡ καθαρεύουσα. Αὐτὴ
καὶ τὸ ἀδυνάτισε. Καὶ ὑπόλογος εἶνε
πάλι ὁ καθημερινὸς τύπος, κάθε και-
νούρια μόδα. Ἐτσι τώρα τελευταῖα
θὰ παρατηρήσετε πὼς τὸ ρῆμα: *εὐρέ-*
θη χάθηκε ἀπ' τὸ λεξικὸ του.
Ἐγινε *ἀνευρέθη*: «Εἰς μίαν χα-
ράδραν ἀνευρέθη σκελετὸς ἀγνώ-
στου ταυτότητος».—«εἰς τὰς ἀνασκα-
φὰς ἀνευρέθη ἄγαλμα ὑπερόχου τέ-
χνης». Ἐννοεῖται πὼς δὲν τὸν ζη-
τούσαμε τὸν σκελετό, οὔτε ξέραμε
πὼς ὑπῆρχε. Οὔτε τὸ ἄγαλμα. *Βρέ-*
θηκε, λοιπόν. *Εὐρέθη* ἂν θέλετε, ὄχι
ἀνευρέθη. Γιατί, ἂν δὲ μὲ γελᾶ τὸ
γλωσσικὸ μου αἴσθημα, *ἀνευρέθη* θὰ
ποῦμε γιὰ ἓνα πρᾶμα πού ξέραμε
πὼς ὑπάρχει καὶ τὸ γυρεύαμε. Μὰ
πὼς νὰ κάμουμε πού τὸ εὐρέθη εἶνε
πολὺ γυμνὸ, πολὺ σκέτο. Πρέπει νὰ
τὸ ντύσουμε, νὰ τοῦ βάλουμε κάτι
γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ βγεῖ στὸν κόσμο.
Εἶνε τὸ πνεῦμα τῆς καθαρεύουσας.
Αὐτὸ πού μᾶς κάνει νὰ γράφουμε *ἔ-*
θεσε πῦρ εἰς τὴν οἰκίαν, γιατί εἶνε
ντροπὴ νὰ γράψουμε *ἔβαλε φωτιά*
στὸ σπίτι.

Ἡ ἴδια αἰτία εἶνε πού γέννησε κ'
ἐκεῖνα τὰ τερατώδη σύνθετα πού δια-
βάζουμε στὶς ἐπιγραφές τῶν κατα-
στημάτων: *Καφεινοζυθοεσσιατόριον,*
Ἡλεκτροκαφεκοπτεῖον, Γκαζοζαποι-
εῖον, Καθενκλοσκελετοποιεῖον, Κλι-
νοποιεῖον καὶ Κλινοπωλεῖον ὁ-

που ὁ ἀναγνώστης πληροφορεῖται ὅτι δὲν τὰ φτιάχνουνε μόνο τὰ κρεβάτια παρὰ καὶ τὰ πουλοῦν.

Ἐδῶ μπορούμε νὰ κατατάξουμε καὶ μιὰν ἄλλη γλωσσικὴ ἐφεύρεση: **Ἡ κυρία Α. εἶνε ταμίαΣ τοῦ συνδέσμου.** Θὰ ἤθελα νὰ μοῦ δείξουνε στὴ γλῶσσα μας ἓνα μονάχα ὄνομα θηλυκό, ὅπου νὰ συνδυάζονται αὐτὰ τὰ δύο πράγματα: τὸ ἄρθρο ἢ μὲ τὴν κατάληξη—**ας**.

Καὶ τώρα γιὰ ποιὸ σκοπὸ τὰ λέμε ὅλα αὐτά; Μήπως θὰ τ' ἀκούσει κανένας; Δὲ βαριέστε! Γιὰ νὰ περνᾶ ἡ ὥρα. Αὐτὰ θὰ τὰ κανονίσει ἡ δημοτικὴ γλῶσσα ὅταν θ' ἀποχτήσῃ τὰ δικαιώματά της σ' ὅλη τὴν ἔκταση τοῦ γραφτοῦ καὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου. Καὶ τί θὰ γίνῃ τότε ἡ ταμίας; Δὲ ξέρω. Ἴσως ἡ ταμία, ἴσως ἀκόμη ὁ ταμίας: Ἡ κυρία Α. εἶνε ὁ ταμίας τοῦ συνδέσμου. Ἴδε καὶ τὰ γαλλικά: Madame Telle est mon professeur de piano. Madame T. est l'auteur de cet ouvrage.

Εἶν' ἀλήθεια ὅτι ἀπὸ τότε ποὺ ἡ γυναίκα πῆρε ἓνα μέρος ἄπ' τὰ δικαιώματά της μέσα στὴν κοινωνία γεννήθηκαν, μαζὶ μὲ τὴν καινούρια κατάσταση, καὶ μερικὰ γλωσσικὰ προβλήματα: "Ὅταν ὁ γραμματέας εἶναι θηλυκός, πῶς θὰ τὸν ποῦμε; **Ἡ γραμματεία ἢ γραμματέα;.....** "Ὅτι δὴποτε ἄλλο ἐκτὸς **ἢ γραμματέας**. Ἡ γλῶσσα, ὅταν εὖρη τὴ φυσικὴ της βάση, κάνει ὅ,τι θέλει, κάνει αὐθαιρεσίες, ὅπως κάνει καὶ σήμερα στὸν περιορισμένο κύκλο τῆς ὀμιλίας, ὅπου κινεῖται ἐλεύθερα, χωρὶς ὅμως νὰ βγεῖ ποτὲ ἄπ' τὰ σύνορα τῆς γραμματικῆς της. Π.χ. **Κρέως βωδινό, χοιρινό**, ἀλλὰ **ἀρνίσιο, πρόβειο, μοσχαρίσιο**, ὄχι **ἀρνινό, προβινό, μοσχαρινό**, οὔτε **προβίσιο, χοιρίσιο**. Γιατί; Δὲν ἔχει **γιατί**. Ἐτσι θέλει. Ὅλες ὅμως αὐτὲς αἱ κατάληξεις: - **ειο, ινό, ίσιο** εἶνε δικές της. Καμμιά δὲ μοιάζει μὲ τὸ **ταμίας**. Ἐτσι καὶ στὰ γαλλικά: Adapteur-adaptation, ἀλλὰ adopteur-adoption ὄχι adoption.

Ἄς περιμένουμε λοιπόν. Κάποια μέρα θὰ ξαναβροῦμε τὸ παραστρατημένο γλωσσικό μας αἶσθημα.

ΕΛΙΣΑΙΟΣ ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ